

het Volksbelang

Liberaal Vlaams Tijdschrift
www.hetvolksbelang.be

nr 6 - Juni 2019
Jaargang 140
maandblad

Tijdsgeest helpt extreemrechts

“Dertig jaar geleden kwamen de hoge percentages voor het Vlaams Blok als een donderslag (of een mokerslag), terwijl de hedendaagse tijdsgeest een veel geschiktere voedingsbodem biedt voor dergelijk gedachtegoed. Conservatief-reactionaire denkbeelden zijn doorgedrongen in Vlaanderen. Ik herinner me niet dat dit in dezelfde mate het geval was dertig jaar geleden.”

Dat schrijft minister van Staat, Annemie Neyts, ooit als partijvoorzitter ondertekenaar van het ‘cordon sanitaire’, in een uitgebreide analyse van de voorbije verkiezingen van 26 mei 2019, exclusief voor Volksbelang. De verantwoordelijkheid daarvoor legt ze “verpletterend” bij de N-VA. En de media die “haar gedwee volgen en met aandoenlijke toewijding elke tweet en quote van de grote leiders

herhalen.”

Er zijn weinig lessen uit het verleden getrokken, vindt Annemie Neyts: “Ik vind dat een ongemakkelijke vaststelling, omdat ze aantoonde dat we de samenlevingsproblemen niet voldoende ernstig hebben genomen om doeltreffende antwoorden te zoeken.”

Lees de volledige analyse op blz. 4.

Inhoud VAN DE REDACTIE Niets is wat het lijkt / 2 | BEVRIENDE VIJANDEN En toen splitsten de socialisten / 3 |
INTERVIEW Helena Rosenblatt over liberalisme / 8 | BUITENLAND Na de verkiezingen in Denemarken / 10 |
GESCHIEDENIS Een onwaarschijnlijk verhaal / 12 |

Van de redactie
door **Bert Cornelis**

Niets is wat het lijkt

Als we de voorspellingen van informateur Johan Vande Lanotte, en hij heeft veel kilometers op zijn teller, mogen geloven, zal er in oktober een federale regering zijn. Dat is nog behoorlijk optimistisch. Vande Lanotte heeft bij de traditionele partijen, Open Vld, CD&V en sp.a ware puinhopen aangetroffen. En die sporen hen niet meteen aan om opnieuw in een regering te stappen. Dan krijg je rare beslissingen, zoals de cdH die zichzelf aan de kant zet. De angst zit er goed in om volgende keer opnieuw te worden afgestraft. Dus kan een oppositiekruur nooit kwaad, zo wordt gedacht.

“Een menselijke reactie”, vindt Vande Lanotte. Maar veel koop je daar niet mee. Vroeg of laat zal er moeten gesprongen worden. De financiële situatie van het land verslechtert, en in oktober moet er van Europa een sluitende begroting klaarliggen. Economen voorspellen minder aangename tijden. Lang mag het getreuzel dus niet duren.

De neergang van de Vlaamse centrumpartijen speelt vooral de federale regeringsvorming parten. Zowel N-VA, CD&V als Open Vld kijken met weinig goesting naar een coalitie met de PS, de voorbije jaren de gemeenschappelijke vijand want die partij ging alle verworvenheden van de regering-Michel meteen terugschroeven. Wellicht zal het toch op een regering met PS en N-VA als steunpilaren uitdraaien, maar het zal nog een tijd duren alvorens de keikoppen De Wever en Di Rupo elkaar de hand schudden. Alle veto's, over elkaar, over een nieuwe staatsvorming, over een minderheid langs Vlaamse kant ten

spijt. Ooit zien we Di Rupo op de Antwerpse Grote Markt, met een bolleke De Koninck in de hand, en een lachende De Wever. Stel u voor... Ook Marnette houdt van een Vlaams biertje.

“Ooit zien we Di Rupo op de Antwerpse Grote Markt, met een bolleke De Koninck in de hand, en een lachende De Wever. Stel u voor...”

In Vlaanderen leidt het tafelen van N-VA en Vlaams Belang tot meer zenuwachtigheid bij de ‘cordon-sanitaire-partijen’. De Wever voert canapégesprekken met zijn Vlaamsnationalistische vrienden, of liever bevriende vijanden. Hoe langer hij die weg kiest, hoe moeilijker het voor hem wordt om ze tijdens de rit nog af te schudden. Ze hebben zich al op zijn schouder genesteld en ruiken de macht. Hoe langer er geen beslissing wordt genomen over de samenwerking met het Vlaams Belang, hoe groter het gevaar dat er barsten komen bij de traditionele partijen tussen voor- en tegenstanders van het cordon sanitaire. Dat was al duidelijk op de avond van de verkiezingen. De tijdsgeest is wat dat betreft blijkbaar veranderd. Vlaams Belang weet dat de

voedingsbodem zeer rijk is, slijpt de scherpe kantjes van het partijprogramma af. Want onderhandelingen gaan over een regeringsprogramma, niet over partijprogramma's. Slimme strategie van die Tom Van Grieken.

Als het dan toch tot een breuk komt tussen N-VA en Vlaams Belang dan zullen de kreten dat een belangrijk deel van de kiezers opzij gezet worden, weer luid klinken. Eigenlijk is dat niet zo, want die kiezers worden nog altijd door volksvertegenwoordigers vertegenwoordigd. En daar gaan natuurlijk verkiezingen over, over de verkiezing van de vertegenwoordigers van het volk, niet over de vorming van een regering.

Dat legt meteen de vraag op tafel of die kiezer nog wel voldoende aansluiting vindt bij wat er in de politieke cenakels gebeurt. De winnaars van de verkiezingen vinden dat er onvoldoende is geluisterd naar de stem van het volk. De verliezers hebben alle moeite van de wereld om toe te geven dat ze niet genoeg rekening hebben gehouden met wat er onder het volk leeft, maar behoeden zich voor kritiek op de kiezer. Het is dus voortaan een en al “burgerparticipatie”. Niets mis mee, maar ook dat is niet alleenzalmakend, want er bestaan zoveel meningen onder het volk als het volk meningen heeft. Wie burgerparticipatie wil uitbouwen heeft geen standaard kleurenkaart bij de hand om dan weer eens hier en dan weer eens daar bij te sturen. De kakofonie overheerst in dat geval. Bezint goed eer ge begint, want wie een samenleving ‘doodparticipeert’ neemt geen beslissingen meer. En waarvoor zou dat dan wel goed zijn? •

Bevriende vijanden

EN TOEN SPLITSTEN DE SOCIALISTEN

De Vlaamse socialisten, vandaag de sp.a, behaalden tijdens de voorbije verkiezingen van mei 2019 voor het Vlaams Parlement 10,14%, voor de Kamer was dat 6,71%. De PS, de Franstalige socialisten, behaalden in Wallonië voor het Waals Parlement 26,17%, voor de Kamer 9,46%. In lang vervlogen tijden zagen die cijfers er voor de socialisten heel wat rooskleuriger uit. Historicus Harry Van Velthoven heeft in zijn boek 'Bevriende vijanden. Hoe de Belgische socialisten uit elkaar groeiden', de tragische splitsingsgeschiedenis van de socialisten bij de unitaire partij BSP onderzocht. Sociaal-culturele factoren en vooral generatiewissels lagen aan de oorsprong van die splitsing.

door Bert Cornelis

Van Velthoven is ere-hoogleraar aan de Hogeschool Gent. In 2016 schreef hij een gelijkaardig werk, in dezelfde lijn, over de katholieke partij (Scheurmakers en carriëristen. De opstand van christendemocraten en katholieke flaminganten, 1890-1914). Daarvoor kreeg hij de driejaarlijkse prijs Pil-van Gastel.

'Bevriende vijanden' is een onverbloemd, gestoffeerd, en in een brede context geplaatst verhaal van de Belgische, Waalse en Vlaamse socialisten. Volgens zijn mentor, professor Els Witte (VUB) gaat het om een belangrijke en vernieuwende bijdrage aan de Belgische politieke geschiedenis.

Gedoogd

De socialistische partij werd opgericht in 1885. Maar ze bleef in de oppositie tot de invoering van het enkelvoudig stemrecht voor mannen in 1918. De partij werd slechts in coalities geduld als de andere partijen, de katholieken en de liberalen, het nodig achtte haar er bij te nemen. De partij werd na de Eerste Wereldoorlog twee keer de grootste partij maar mocht de premier niet leveren. Pas in 1938 trad een regering aan met de socialistische premier Paul-Henri Spaak.

Na de Tweede Wereldoorlog werd dat anders. Om even de verkiezingsresultaten uit de topperiode in herinnering te brengen: in 1925 behaalde de partij bijna 40%; in 1954 37,3%; in 1965 nog 28,3%. En dat na de terugval door de winterstaking van 1960-1961. Toen werd duidelijk dat de opbouw van een partij rond een socialistische zuil niet zou standhouden. Vlaanderen veranderde op sociaal en economisch vlak, en de partijen evolueerden mee. Door de verschillende staatshervormingen en de communautarisering van de politiek was de nationale BSP, zoals de PVV-PLP en de Katholieke Partij gedoemd om te splitsen in een Vlaamse en Franstalige vleugel. Maar het had volgens Van Velthoven ook te maken met het opkomende tweestromenland: In Wallonië behaalden de socialisten een bijna absolute meerderheid, in Vlaanderen ging de partij achteruit. De sterkte van de Waalse socialisten kon de partij niet langer op nationaal vlak verzilveren. Dus gingen Walen en Vlamingen, door de verregaande regionalisering, hun eigen weg en werden de partijen verplicht om eigen accenten te leggen.

Te braaf

De Vlaamsgezindheid van de socialisten is volgens Van Velthoven altijd onderbelicht gebleven, en daarover voert hij dan ook geregeld, zo ook nog tijdens de voorstelling van zijn boek, heroïsche disputen met professor Lode Wils (KU Leuven), die stevast de rol

van de socialisten in de Vlaamse Beweging wil minoriseren, wat Van Velthoven bestrijdt. "Onder impuls van bijvoorbeeld Camiel Huysmans beriep het Vlaamse socialisme zich wel degelijk op de culturele autonomie, het recht op onderwijs in de moedertaal van de lagere school tot de universiteit." In dat opzicht behoorde het Vlaamse socialisme zelfs tot de voorhoede van de Vlaamse Beweging, aldus Van Velthoven.

Generaties

Maar de splitsing van de BSP is ook een verhaal van figuren. De grondwetsherziening van 1970 betekende het einde van de unitaire staat. Figuren zoals André Cools kozen voor het Waals regionalisme. De Brusselse fransstalige socialisten verdedigden een gewestvorming met drie. En toen kwam de generatiewissel in Vlaanderen, met figuren zoals Karel Van Miert, Willy Claes, Louis Tobback, Luc Van den Bossche en Norbert De Batselier. Hij pleitte tijdens de voorstelling van het boek voor het volgende: "Een socialistische beweging moet ook een Vlaamse Beweging zijn." En op dat vlak is de partij de voorbije jaren 'te braaf' gebleken. De Vlaamse emancipatiestrijd heeft men al te veel door een xenofob nationalisme laten kapen, aldus De Batselier. Franstalige en Vlaamse socialisten werden op het einde van de rit, bij de scheiding in 1978, "amis ennemis", bevriende vijanden. Meteen verdween ook de vuist met de roos uit het partijlogo. •

Harry Van Velthoven, *Bevriende vijanden. Hoe de Belgische socialisten uit elkaar groeiden, Antwerpen, Polis, 2019, 292 blz., 25 euro.*

26 mei 2019. Déjà

De jongste verkiezingsuitslagen hebben schokgolven veroorzaakt die nog steeds natrillen. Achttien procent stemmen voor Vlaams Belang, het kan inderdaad tellen. Maar het is niet de eerste keer dat dit gebeurt in Vlaanderen; het is ooit zelfs veel erger geweest. Gedenk aan de gemeenteraadsverkiezingen in 1988 toen het Vlaams Blok 24% behaalde in Antwerpen, of nog de parlementsverkiezingen in 1991 die we eveneens tot “zwarte zondag” uitriepen. Ook in juni 2004 behaalde de extreemrechtse partij gemiddeld 24%.

door Annemie Neyts-Uytebroeck, Minister van Staat

De allereerste dagen na 26 mei was ik verbaasd dat er zo zelden naar die precedents werd verwezen terwijl mij juist een overweldigend ‘déjà vu’ gevoel bekreep.

Ik heb 1988, 1991 en 2004 natuurlijk zelf beleefd, en nog wel vanop de eerste lijn, in de studios van VRT, RTBf en VTM. Wie toen nog niet geboren was (dus al wie jonger is dan dertig), of nog in de crèche of peuterschool vertoefde, kent die precedents enkel vanuit de handboeken of teruggespoelde video's, en dat maakt een wereld van verschil. Want wat je niet zelf hebt meegemaakt, had net zo goed in het stenen tijdperk kunnen gebeuren: 't is allemaal geschiedenis.

Dubbelzinnige media

Na 1988 ondertekenden de Vlaamse partijvoorzitters, onder wie ikzelf en later Karel De Gucht, op initiatief van Jos Geysels een korte tekst waarin we ons verbonden om nooit, op geen enkel niveau samen met het Vlaams Blok te besturen omdat het programma van die partij strijdig is met de Rechten van de Mens. Jos Geysels was toen voorzitter van AGALEV, en de andere ondertekenaars waren de voorzitters van SP (nu sp.a), CVP (nu

CD&V), Volksunie en PVV (nu Open Vld). We gebruikten de uitdrukking ‘cordon sanitaire’ niet; dat deden de Blokiers zelf die zich daarmee een slachtofferrol hebben aangemeten. De Vlaamse media hebben de uitdrukking klakkeloos overgenomen, tot op de dag van vandaag. Ik heb de opstelling van de Vlaams TV-media jegens de extreemrechtse partij altijd dubbelzinnig gevonden: ze zijn het Vlaams Blok zeer snel als een ‘normale’ partij gaan behandelen die probleemloos voor debatten werd uitgenodigd, alsof haar programmapunten niet problematisch waren.

Onmiddellijk na de dijkbreuk, veroorzaakt door het Vlaams Blok, is er veel geschreven over de beweegredenen van hun kiezers. Meestal werd migratie aangehaald als belangrijkste motief, samen met de strijd voor Vlaamse onafhankelijkheid, niet toevallig de twee belangrijkste propagandapunten van die partij. Men sprak toen nauwelijks over ‘migranten’; men had het meestal over ‘gastarbeiders’, en van asielzoekers was er in de jaren tachtig van vorige eeuw al helemaal geen sprake: asielzoekers waren toen een zeldzaamheid.

Lamlendig integratiebeleid

In maart 1989 werd Paula D'Hondt aangesteld tot Koninklijk Commissaris voor Mi-

grantenbeleid, en ze deed talrijke voorstellen om de integratie van buitenlanders te bevorderen. Maar de meeste ervan bleven onuitgevoerd, uit lamlendigheid en omdat de Franstalige middens de integratie van buitenlanders minder urgent vonden dan de Vlaamse middens. Ik heb, met een vleugje cynisme, altijd gedacht dat dit onder meer te wijten was aan het feit dat de Francofonen (en zeker de Brusselaars) tientallen jaren lang duizenden Vlaamse immigranten probleemloos hadden geassimileerd, en ze ervan uitgingen dat het net zo zou verlopen met de niet-Europese migranten. Het is anders nauwelijks te verklaren dat ze zolang zo weinig aandacht hebben besteed aan de situatie in hun basis- en secundaire scholen, waar jaar na jaar duizenden jongeren zonder diploma de schoolbanken verlaten. Dat heeft dus heel anders uitgedaakt, met verstrekking en lang durende gevolgen.

In het Nederlandstalig onderwijs daarentegen, is veel vroeger veel meer aandacht gegaan naar taalverwerving en integratie van anderstalige nieuwkomers en kinderen uit anderstalige gezinnen.

De media, vooral de schrijvende pers, zijn dertig jaar lang aandacht blijven besteden aan het samenleven in steden en gemeenten waar de verscheidenheid in oorsprong, cultuur, taal, religie en voorkomen van de

vu, of toch niet?

Het Vlaams Belang voerde opnieuw keihard campagne tegen de 'traditionele' partijen die het 'cordon sanitaire' op 10 mei 1989 sloten.

bevolking aanzienlijk is toegenomen. Het heette toen dat we op weg waren naar de 'multiculturele' samenleving, en dat dit een verrijking was voor alle betrokkenen. Alleen vergaten de pleitbezorgers van de hoog geprezen multiculturele samenleving, dat niet alle betrokkenen hierom hadden gevraagd, en dat niet iedereen er zich steeds comfortabel bij voelde. Je zal maar een Vlaamse bakker op rust geweest zijn eind de jaren zeventig van vorige eeuw, eigenaar van een bescheiden huis in een kleine handelsstraat in de Brusselse gemeente Sint-Gillis die inmiddels was getransformeerd in een soort klein Istanboel... Of je zal afkomstig zijn van de woestijnrand in Zuid-Marokko, nauwelijks geletterd, en nooit een grootstad hebben gezien, en dan terecht komen in een grijs Brussel. Dat waren gangbare situaties tijdens het laatste kwart van de vorige eeuw, en die gaven slechts uiterst zelden aanleiding tot moeilijkheden.

"Wie gelooft dat de doorsnee Ninovieter, of Aalstenaar overloopt van gehechtheid aan Brussel en de Brusselaars, dwaalt. Als die dan ook nog Frans spreken, en een kleurtje hebben, tja..."

Oude en nieuwe Belgen

Tijdens het laatste kwart van de vorige eeuw was de bevolking van buitenlandse origine vooral talrijk in de grote steden en de industriële centra. Daar concentreerde zich ook de propaganda van het Vlaams Blok en zijn hoogste scores. Alhoewel zeer snel duidelijk werd dat bijvoorbeeld de Antwerpse luxe buitengemeenten, waar nauwelijks een allochtoon passeerde, vrij massaal overstaggingen. Inmiddels weten we dat 'onbekend is onbemind' volop speelt. Hoe minder divers een samenleving, hoe groter de aversie

of vrees voor diversifiëring. En die diversifiëring zet zich onherroepelijk door. Mensen van buitenlandse origine, inmiddels tweede, derde en zelfs vierde generatie blijven niet geconcentreerd in de steden waar ze oorspronkelijk aangekomen zijn, maar verhuizen naar andere oorden, meestal om dezelfde redenen als 'oude Belgen': op zoek naar een betaalbare huisvesting, naar werk, scholen voor de kinderen, enz. De autochtonen die de illusie hadden gekoesterd dat deze diversifië-

LEES VERDER OP PAGINA 6

26 mei 2019. Déjà vu, of toch niet?

VERVOLG VAN PAGINA 5

ring hen zou gespaard blijven, reageren boos of ronduit furieus en stemmen Vlaams Belang (zoals de partij heet na haar veroordeling voor racisme en discriminatie), want die partij, denken ze, deelt hun bekommernis. Wat de jongste jaren zeker ook heeft gespeeld, is de uitwijking van Brusselaars (al dan niet van vreemde origine) naar Vlaanderen, en meer bepaald naar de Denderstreek. Die uitwijkingen spreken dikwijls Frans, en dat veroorzaakt toestanden in scholen en gemeentediensten die daarop geenszins waren voorbereid. Ook de argwaan en de (soms eeuwen oude) vijandigheid jegens de hoofdstad en haar inwoners speelt hierin een rol. Wie nooit een hartig gesprek heeft gevoerd met de mensen uit die streek, weet dat niet, en kan zich zelfs niet inbeelden dat dit wel degelijk bestaat. Wie gelooft dat de doorsnee Ninovierter, of Aalstenaar overloopt van gehechtheid aan Brussel en de Brusselaars, dwaalt. Als die dan ook nog Frans spreken, en een kleurtje hebben, tja...

“Kutmarokkaantjes”

Op het eerste gezicht lijkt het dus alsof 26 mei 2019 inderdaad een heruitgave is geweest van de eerdere zwarte zondagen die we hebben gekend. Volop déjà vu dus? Ten dele wel.

Dat roept de bedenking op dat we onvoldoende lessen hebben getrokken uit de eerdere verkiezingsuitslagen, en dat we er alleszins niet in zijn geslaagd om afdoende antwoorden te bieden. Ik vind dat een ongemakkelijke vaststelling, omdat ze aantoont dat we de samenlevingsproblemen niet voldoende ernstig hebben genomen om doeltreffende antwoorden te zoeken. En zo is het helaas meestal verlopen: aan de ene kant had je de romantische, nobele zielen die meenden dat samen verse muntthee bereiden en nuttigen, ons al een heel eind zou brengen, en aan de andere kant had je de (veel talrijker) ‘realisten’ die vonden dat men “de problemen moest durven benoemen”. Tot die cohorte behoort de inmiddels gepensioneerde edi-

torialist (nvdr. Yves Desmet) die het als eerste had over “kutmarokkaantjes”. Velen zijn hem gevolgd, en ik heb het hem nog steeds niet vergeven, maar dit terzijde.

De voorbije dertig jaar zijn er echter in binnen- en buitenland een aantal dingen gebeurd die de context hebben gewijzigd. Ik som er enkele op, een beetje kriskras door elkaar: de eerste oorlog in Irak in 1998; de terroristische aanslagen in de Verenigde Staten op 11 september 2001, de oorlog in Afghanistan; de tweede oorlog in Irak in 2008; de terreur van Al Quaeda en ISIS, de grote migratiegolven naar Europa; de gruwelijke oorlog in Syrië die nu al jarenlang woedt; de miljoenen vluchtelingen in Libanon, Irak, Jordanië.

Nooit eerder gezien bij de start van de onderhandelingen voor een federale regering: de Koning ontvangt de voorzitter van het Vlaams Belang, Tom Van Grieken.

Wat George.W. Bush de “war on terror” noemde, is een veelkoppig monster geworden, met als protagonisten diegenen die de Islam hanteren om hun gewelddaden te rechtvaardigen en die beweren terug te willen keren naar het Kalifaat van de zevende eeuw, en de rest van de wereld. In dergelijke context ‘verkoopt’ anti-Islam-propaganda erg goed, en is het makkelijk om te stellen niets te hebben tegen Moslims, maar wel problemen te hebben met hun godsdienst. Een handige manier overigens om jezelf meteen vrij te pleiten van elke zweem van racisme, de zwaarste aanklacht jegens extreemrechts.

In dergelijke context wordt het moeilijk om niet te gaan denken dat extreemrechts hier toch wel een punt heeft, en dus niet helemaal ongelijk. Helder denken zou meer dan ooit de boodschap moeten zijn, maar juist daaraan ontbreekt het veelal. En zo komt men terecht op het hellend vlak naar aanvaarding en verschoning van discriminatie en erger, nog voor men het goed en wel beseft.

Conservatief en reactionair

Daarenboven is er (nog) meer aan de hand. Het hele culturele en intellectuele klimaat is omgeslagen in conservatieve en reactionaire richting. Je zou kunnen stellen dat het begon in Frankrijk, met de boeken van Alain de Benoist, één van de grondleggers van ‘Nouvelle Droite’ en met de ‘Club’ later ‘Carrefour de l’Horloge’, ergens midden de jaren zeventig van vorige eeuw. Er werd ten strijde getrokken tegen de dominantie van het marxistisch geïnspireerde linkse gedachtegoed, dat weldra ook met verve werd aangevallen door de zogeheten ‘nouveaux philosophes’ als Bernard-Henri Lévy, Alain Finkielkraut en André Glücksman. De marxistische ‘pensée unique’ brokkelde aldus af en is vandaag bijna helemaal verdwenen. De misdaden gepleegd door communistische regimes werden uitvoerig veroordeeld, waardoor het communisme zijn morele legitimiteit verloor. Omstreeks dezelfde tijd zou François Mitter-

Di Rupo en Magnette met de communisten: een frappante coïncidentie met Vlaanderen waar De Wever aan tafel zit met het Vlaams Belang.

rand het zijn politieke legitimiteit ontnemen. In zijn jongste boek 'Le Naufrage des civilisations' wijst de Frans-Libanese auteur Amin Maalouf erop dat 1979-1980 jaren van conservatieve revoluties zijn geweest, met de verkiezing van Margaret Thatcher in Groot-Brittannië, Ayatollah Komeini in Iran en Ronald Reagan in de Verenigde Staten. Deze evoluties vallen samen met de eerste doorbraken van extreemrechts in Vlaanderen, maar ik heb niet de indruk dat extreemrechts toen inspiratie putte uit die evenementen. Het zal immers nog vele jaren duren vooraleer Vlaanderen werkelijk belangstelling krijgt voor die intellectuele en culturele ommekeer die zich begint af te tekenen.

Dat wordt pas anders in de 21e eeuw. Bart De Wever laaft zich aan Theodore Dalrymple, een conservatieve Britse essayist die zowaar een column krijgt in een Vlaamse 'kwaliteitskrant', in afwisseling met Bart De Wever zelve. Na twee termijnen Barak Obama, verkiezen de Amerikanen Donald Trump tot president en tijdens die presidentiële campagne ontdekt Vlaanderen Steve Bannon en zijn Altright (voor Alternative Right). Vlaamse media begonnen steeds meer aandacht te besteden aan die conservatieve rechtse figuren, soms op het dweperige af.

Het lijkt wel alsof ze het even hadden gehad met politieke correctheid en dus eigenlijk met moreel fatsoen. Mij heeft het getroffen hoe dikwijls we werden aangemaand om te

"Inmiddels is iedereen met sneltreinvaart aan het vergeten dat De Wever de verkiezingen eigenlijk heeft verloren"

'begrijpen' waarom mensen voor Trump hebben gestemd (en bij uitbreiding, voor Marine Le Pen, en nu bij ons voor Vlaams Belang). Wat ik hier wil onderstrepen, is hoezeer conservatief-reactionaire denkbeelden doorgedrongen zijn in Vlaanderen. Ik herinner me niet dat dit in dezelfde mate het geval was dertig jaar geleden.

Verantwoordelijke N-VA

Ik zou het ook anders kunnen omschrijven. Dertig jaar geleden waren de hoge percentages voor het Vlaams Blok als een donderslag (of een mokerslag), terwijl de hedendaagse tijdsgeest een veel geschiktere voedingsbodem biedt voor dergelijk gedachtegoed.

De verantwoordelijkheid van de N-VA hierin vind ik verpletterend. Evenals deze van de media die haar gedwee volgen en met aandachtelijke toewijding elke tweet en quote van de grote leiders herhalen.

Het hele zozegde beleid van de voormalige staatssecretaris voor Migratie Theo Francken was gericht 'tegen' de migranten en voedde bij de bevolking het gevoel dat migratie een grote bedreiging voor ons vormt. Klap op de vuurpijl was hun verwerping ter elfder ure van het Marrakech Pact van de Verenigde Naties, nadat dezelfde Francken de mosterd had gehaald in Oostenrijk waar een aartsconservatieve kanselier regeerde met de extreemrechtse FPÖ. In zo'n politiek klimaat hoeft het niet te verbazen dat de kiezers in grote getale voor Vlaams Belang hebben gestemd.

Geconfronteerd met een forse terugval van hun verkiezingsresultaat, en een fors zetelverlies, heeft De Wever met machiavelistische handigheid de aandacht 'meteen' verlegd naar het 'cordon sanitaire' dat zijn partij immers nooit ondertekend had (om de hoofdrede dat die partij toen nog niet bestond). Inmiddels is iedereen met sneltreinvaart aan het vergeten dat De Wever de verkiezingen eigenlijk heeft verloren. Vermits zijn partij nog steeds de grootste is, is hij aanzet voor de Vlaamse formatie, en is hij nu bezig met een spelletje 'poker menteur' met het Vlaams Belang. Frappante coïncidentie: in Wallonië speelt zich identiek hetzelfde af, maar met Di Rupo (ook een eerste klas 'poker face'), en de communistische PTB in de hoofdrollen. Waaraan hebben wij dit verdiend? •

“LIBERALEN KUNNEN HET GROEIEND POPULISME COUNTEREN”

De Amerikaanse geschiedkundige Helena Rosenblatt (°1961 – Zweden - City University of New York) schreef een geschiedenis van het liberalisme. Ze was te gast in het Liberaal Archief te Gent. Een gesprek.

door Aviva Dierckx

De titel van het boek is alvast een stelling: de “verloren” geschiedenis van het liberalisme. Hoezo verloren? In Amerika zingen ze gospels in de stijl van “I was lost but now I’m found”; wat hebt u als historica dan gevonden dat wij nog niet wisten?

Rosenblatt: “Bij het schrijven van mijn vorige boeken over Rousseau en over Benjamin Constant, kwam ik tot de bevinding dat er in het Engels geen boek bestaat over de geschiedenis van het liberalisme, of toch niet met het wijde bereik dat het onderwerp naar mijn mening verdient. Er zijn boeken over liberale denkers en staatslieden, boeken die het liberalisme propageren, andere die het aanvallen, maar geen alomvattende geschiedenis. En gezien het belang van het liberalisme voor de westerse wereld, vond ik dit vreemd. Ik ging dat dus eens doen. Maar ik vond al onmiddellijk allerlei vragen en tegenstellingen op mijn pad. En die hadden op een of andere manier allemaal te maken met een ‘definitie’ van liberalisme. Definities die niet pasten naargelang de aardrijkskunde...”

“Ook Macron wil liever wegblijven van het label liberaal omdat het hem tot kapitalist maakt”

U bedoelt in Europa versus “over het water”? Ik praatte voor de aanvang van uw lezing met iemand uit het publiek en we hadden het over de hoop dat een geschiedenis van het liberalisme ook uiteenlopende definities en vooroordelen, niet hetzelfde, trouwens, erover kan wegnemen. Hij ging er ‘vanzelf’ van uit dat het Europese vooroordeel van neo-liberalisme ook is wat er is Amerika moet weerlegd worden, terwijl daàr het vooroordeel net is dat liberalen allemaal lefties zijn.

Rosenblatt: “Dat voorbeeld is exemplarisch. Amerikanen hebben natuurlijk ook de reputatie dat zij de wereld en dus ook de geschiedenis van hun kant bekijken. Europeanen denken nochtans dat iedereen wel wéét dat de bakermat van vele ideeën niet per se Angelsaksisch is. Zo ontstaat er een kloof. Zo ontstaan er verschillende ontstaansgeschiedenissen, en uiteenlopende invullingen voor

één begrip. Hoe kunnen we dan nog tot ‘morele helderheid’ komen? In Amerika gebruiken velen de term liberalisme losjes om alles aan te duiden wat zich links van het centrum bevindt, of ook gewoon om de leden van de Democratic Party aan te duiden. Maar diegenen die zich socialist noemen in Amerika, beschrijven liberals dan weer eerder als hun tegenstanders, in-de-weg-staanders van wat zij ‘progressieve politiek’ noemen. Uit een recente enquête blijkt dat de definitie van liberaal wel eens van generatie kan verschillen: Amerikanen van boven de 50 vinden Joe Biden een liberaal, jonge mensen zeggen dat Bernie Sanders er één is. En wat met de libertairen, die zich als de ware, en dus klas-sieke, liberalen beschouwen?

En dan zijn er nog vreemde dingen aan de gang, want in Europa en de rest van de wereld staat liberalisme doorgaans voor “vrije markt” en beperkte overheidsbemoedienissen, terwijl het in Amerika een grotere openheid voor inmenging en regulering in zich draagt. Voeg er dan nog aan toe dat liberalisme een negatieve connotatie heeft gekregen aan beide kanten van de grote plas, zelfs al betekent het woord iets anders aan iedere kant. De democraat Joe Biden wil helemaal geen liberaal genoemd worden omdat hij dat te links vindt, in dezelfde partij vindt Sanders

liberaal te zacht en verklaart zichzelf socialist. Maar ook Macron wil liever wegblijven van het label liberaal omdat het hem tot kapitalist maakt. Precies omgekeerde redenen dus...".

Uw boek is geen dikke turf, maar toch gaf u in de ondertitel mee dat het een geschiedenis is die reikt van de oudheid tot nu.

Rosenblatt: "Ik heb ook echt wel wat verder willen teruggaan in de geschiedenis, heel wat verder eigenlijk, dan gebruikelijk. Dat heb ik gedaan om de eenzijdige stellingen, die je nogal eens tegenkomt, voorbij te kunnen steken, en terug te gaan tot dingen waarvan we kunnen vertrekken. Hoe moet ik anders een geschiedenis van het liberalisme schrijven als we het er niet over eens kunnen zijn wát dat is? Want als ik moet beginnen om in het heden levende uitspraken met elkaar te verbinden, de ene die zegt dat de oorsprong van liberalisme bij Machiavelli ligt, een ander die Locke ver genoeg terug in de tijd vindt, en een christelijke Amerikaan die verkondigt dat Jezus een liberaal was, dan is dat onmo-

gelijk. Ik ben dus eerst op zoek gegaan naar het vroegste gebruik van de woorden liberaal en liberalisme, en wat die precies betekenden voor de mensen die ze in hun eigen context gebruikten, van het oude Rome tot op heden".

Slaat dát dan op het 'verloren' zijn van de geschiedenis, het zo ver terug gaan?

Rosenblatt: "Het verlorene ligt er vooral in, dat ik aanbreng dat de Anglo-Amerikaanse liberale traditie waarvan zo vaak sprake is, een na-de-feiten constructie blijkt, een mythe. In Amerika kijkt men doorgaans niet verder dan de Britse oorsprong van liberalisme. En waar dié dan wel vandaag kwam, dat is 'verloren' aan deze kant van de wereld althans. Mijn specialisme is Franse geschiedenis, dus mag het u niet verwonderen dat ik wél stilsta bij de belangrijke liberale ideeën die in Frankrijk ontstaan zijn, maar ook bij de vruchtbare bodem die zij in Duitsland hebben gevonden. Dit alles voor er sprake was van een Angelsaksisch liberalisme. Benjamin Constant was er lang voor Locke en Smith. In Amerika vallen de monden open...".

"De liberale democratie lijkt bedreigd op manieren die we ons een aantal jaren geleden niet hadden kunnen voorstellen"

Wat hoopt u dat dit boek kan bewerkstelligen?

Rosenblatt: "The Economist heeft recent een Liberaal Manifest uitgebracht, waarin ze stellen dat het liberalisme de moderne wereld vorm gegeven heeft, maar dat die wereld er zich nu tégen keert. Er is een stilaan groeiende consensus dat de democratie in gevaar is, Amerika werd al bestempeld als een "flawed democracy", en nu hebben we ook nog Trump, de ware incarnatie van illiberalisme. De liberale democratie lijkt bedreigd op manieren die we ons een aantal jaren geleden niet hadden kunnen voorstellen. Daar komt nog bij dat liberalen zo onderling verdeeld zijn, wat ook mag blijken uit de verschillende labels die er bestaan voor liberalisme. Het artikel in The Economist oppert ook nog dat de onverwachte achteruitgang van het liberalisme er misschien mee te maken heeft dat het zo is afgeweken van zijn oorspronkelijke kernwaarden. Als dat waar is, wat zijn die waarden dan precies? Waar kwamen die vandaag? En kunnen deze liberalen van zeer verschillend pluimage samen genoeg gemeenschappelijks vinden om het groeiende populisme te counteren? Ik denk dat mijn boek dit wat kan verhelderen en een context schetsen voor deze belangrijke vraag. Geschiedenis kan misschien de wereld niet redden, maar toch even een tik uitdelen aan wie vasthoudt aan slechts één perspectief". •

Helena Rosenblatt, The Lost History of Liberalism: From Ancient Rome to the Twenty-First Century, Princeton University Press, 2018, 368 blz., 26,99 euro. Ook verkrijgbaar in het Engels als hardcover, e-boek of luisterboek.

DENEMARKEN

ER IS MEER DAN HET OOG KAN ZIEN

In de plooiën van de eigen parlementsverkiezingen en de Europese stembusgang, heeft het kleine Denemarken (13 zetels in het EP) zich volgens onze pers van haar smalste kant getoond. “Socialisten winnen met snoeiharde campagne tegen migranten”, luidde de krantentitel in *De Standaard*. “Dankzij haar harde asielbeleid zijn de Deense sociaaldemocraten opnieuw de grootste partij”, kopte *De Morgen* niet zonder taalfout. Maar is dat wel zo?

door
Lukas De Vos

De verleiding is groot om een en ander aan elkaar te koppelen: je neemt de retoriek en de plannen van de uiterst rechtse Dansk Folkeparti (DF) over (die tot nogtoe de rechts-liberale minderheidsregering van eerste minister Lars Løkke Rasmussen gedoogsteun gaf), en klaar is kees.

Rijst meteen de vraag: zou die verrechtssing dan niet de liberalen ten goede moeten komen? Of zou het origineel de nabauwers niet moeten overvleugelen? Het antwoord in Denemarken is niet eenduidig. Want wie de verkiezingsuitslagen grondig bekijkt ziet enkele afwijkende bewegingen. De partij van Rasmussen, Venstre, heeft ondanks de nederlaag gewonnen. Ze steeg in stemmenaantal met bijna 4%, tot 23,4%, en won liefst 9 zetels bij: nu 43 in de Folketing (het parlement) dat 179 verkozenen telt. De sociaalliberale partij Radikale Venstre – net als Venstre zelf lid van de ALDE, nu van Renew Europe in het EP – steeg met 16 zetels, een verdubbeling, tot 8,6% van de stemmen.

Wie betaalde het gelag?

Uitgerekend de aanstichters van de harde migratiepolitiek, de DF. Zij verloren liefst 21 zetels en drievijfde van hun aanhang. Niet dat alle afkerigen van de DF naar de liberalen

overliepen. Zowat een tiende van wie afviel heeft opnieuw voor de sociaaldemocraten gekozen. Die worden zo weer de sterkste partij (48 zetels – plus 1 – en 25,9% van de stemmen – min 0,4%). Opnieuw een contradictie: wie verliest wordt toch de sterkste. En dat heeft te maken met de voor vanzelfsprekend gehouden bondgenootschappen. Het ‘Rode Blok’ (met o.m. de Socialdemokraterne, SF of Socialistisk Folkeparti van Pia Dyhr – een vroegere dissidente communistische partij –, en de Enhedslisten) laat het ‘Blauwe Blok’, de conservatieven, achter zich, en heeft 91 zetels op 179. SD-partijleidster Mette Frederiksen is door het koningshuis belast met de vorming van een nieuwe regering. Zij opteert niet verwonderlijk voor een minderheidsregering, die op twee benen hinkt: voor migratiebeleid hengelt ze naar de steun van het Blauwe Blok, voor sociale zaken naar die van het Rode Blok. Dat alleen de strakke migratiepolitiek de koppen haalt, wijst op een maar gedeeltelijke kennis van de Deense politieke verhoudingen en Europese gezindheid. Het verlies van de DF heeft namelijk evenveel te maken met de anti-Europese hetze die ze gevoerd heeft als met de stugge afwijzing van een ongebreidelde inwijking én met hun openlijke steun voor het opbreken van de welvaartsstaat.

Eerste minister Lars Løkke Rasmussen.

Misschien merkwaardig gezien de steevast terughoudende opstelling van Denemarken ten aanzien van de EU, maar nog nooit sinds de toetreding tot de EU in 1872 is het animo voor Europa zo groot geweest. Liefst 70% van de Denen staan achter een duidelijk Europese koers. Natuurlijk speelt de carnavaleske, zij het tragische afwikkeling mee van de Brexit, die vooral de landbouwers in het vlees snijdt, en aantoonde hoe afhankelijk kleine landen zijn van hun naaste omgeving. Maar er is ook het sterke gevoel van burgerplicht dat meespeelt. Aan de ene kant is elke aantasting van soe-

Parlementsvoorzitster Pia Kjærsgaard, voormalig leidster van DF.

reiniteit een gruwel voor de behoudsgezinde Denen, maar aan de andere kant hebben zij bewust aangedrongen op volwaardige deelname. Als ze maar uitzonderingen konden krijgen, en dat is ook gebeurd in Maastricht 1992. Zoals de Britten geen bemoeienis wilden in hun sociale politiek – Thatcher wou komaf maken met de invloedrijke rol van de vakbonden –, zoals de Ieren er niet aan dachten hun neutraliteit op te geven, zo bekwam Kopenhagen vier opt-outs: geen toetreding tot de euro, geen inschakeling in de Europese defensie, geen EU-staatsburgerschap, en geen over te nemen beleid inzake politiek en justitie.

Asielbeleid

Onder dat laatste valt asielbeleid. Brussel moet zich niet bezighouden met de manier waarop Denemarken zijn in- en uitwijking aanpakt, ook al betekent dat op dit ogenblik de strengste wetgeving van het continent. De Denen zijn als de dood voor het Zweedse model, dat in één klap 160.000 vreemdelingen moest opvangen. Dat bracht hun sociaal welvaren en hun gereguleerde samenleving

aan het wankelen. De Denen, en naar het zich laat aanzien straks ook de andere Europese lidstaten Zweden en Finland die sinds kort opnieuw een sociaaldemocratisch bestuur kregen, hechten sterk aan het (lutheraanse) gelijkheidsbeginsel. En dat kan maar als elke burger niet alleen dezelfde rechten verwerft, maar ook dezelfde plichten nakomt.

De grote instroom van andere culturen heeft echter een proces van afwijzing danig versterkt. Dat is geen partijverschijnsel maar een maatschappelijk bewustzijn. Daarom zijn een strakke inburgeringspolitiek en uitwijzing van wie niet aan de voorwaarden voldoet makkelijk inwisselbaar onder partijen. SD heeft de verkiezingen gewonnen omdat ze op twee heldere uitgangspunten terugviel: behoud van de sociale voorzieningen, en met name van de pensioenen, het arbeidsethos en ziekteverzorging die de regering van Rasmussen stelselmatig aanvrut; en gereguleerde aanpassing van vreemdelingen. Ter redding van de verzorgingsstaat.

Een vloek

In de ogen van de andere Europese lidstaten klinken de voornemens en maatregelen tegenover inwijkelingen als een vloek. Maar ze verschillen nauwelijks van Amerikaanse of Australische gedragspatronen. De inwijkingdienst van Kopenhagen heeft als allereerste, nog voor Hongarije of Polen, de verblijfsvergunning ingetrokken van Syrische vluchtelingen. In december vorig jaar besliste de regering om afgevoerde asielzoekers – onwillige en onhandelbare vluchtelingen (wie in de misdaad zit, wie niet naar het land van herkomst kan gerepatri-

eerd worden) – te isoleren op het piekleine eiland Lindholm in de Stege Bucht, een zuidelijk ingeklemd kopje van vijf voetbalvelden groot waar voorheen besmettelijke ziekten bij dieren werden onderzocht. Het eilandje is alleen bereikbaar met veerboten.

In het voorjaar volgde een ban op de boerka. Behalve met carnaval mag niemand zijn gezicht verbergen, niet met verhullende kledij, niet met bivakmutsen. Denemarken verplichtte de handdruk voor alle nieuwe burgers bij naturalisering. SD wil een quotum vastleggen voor het jaarlijks aantal aanvaardbare inwijkelingen. Wil opvangcentra voor asielzoekers buiten Europa. Staat achter de “juwelenwet”, het afnemen van waardevolle spullen bij wie toevlucht zoekt om zijn of haar opvang te bekostigen. Wil kinderen al vanaf 1 jaar naar de peuterschool sturen om Deens en de Deense waarden ingeprent te krijgen. En vooral: kinderen uit de 29 officiële gettowitzen moeten verplicht 25 uur (eerst was sprake van 37) per week naar buitenschoolse opvang gaan om er zich de Deense burgerzin, taal en geplogenheden eigen te maken. Anders wordt een deel van de uitkeringen ingehouden.

Borstvoeding

Er is natuurlijk ook een cynische kant aan dat gelijkheidsstreven. De aantasting van de vanzelfsprekende verdraagzaamheid. Dat bleek toen het conservatieve parlementslid Mette Abildgaard uit het parlement werd gezet omdat ze haar baby de borst gaf. Ongehoord naar Deense normen, die uitzetting. Gebeurde dan ook door parlamentsvoorzitster Pia Kjærsgaard, voormalig leidster van DF. Je kunt wel conservatief zijn, maar niet atavistisch, verluidt het in Denemarken. Uiterst rechts pruttelde tegen: “Abildgaard heeft een voorbeeldfunctie. Denemarken heeft een zeer ruime tegemoetkoming voor moeders, ze krijgen een jaar bevallingsverlof. Dat had ze maar moeten nemen.” •

EEN ONWAARSCHIJNLIJK VERHAAL

Het beklijvende boek 'Het XXste transport naar Auschwitz' neemt een heel specifiek verhaal uit WO II als vertrekpunt: het tegenhouden op 19 april 1943 op het grondgebied van de gemeente Boortmeerbeek van een transport vanuit de Dossinkazerne in Mechelen naar de concentratiekampen in Auschwitz.

door Mark Bienstman
mbienstman@hotmail.com

Maar dit boek gaat echter over veel meer dan alleen maar een beschrijving van deze heroïsche verzetsdaad door een drietal jongelingen uit Brussel. Op een chronologische manier nemen de auteurs professor Mark Van den Wijngaert en Marc Michiels ons mee in het gruwelijke verhaal van de Jodenvervolgving.

Jacht

Als de Duitsers in mei 1940 België bezetten, begint er heel vlug een systematische "jacht" op Joden. Via een uitgeknipte strategie: eerst iedereen registreren, dan economisch en sociaal isoleren, inperken van hun bewegingsvrijheid, economische uitbuiting en verplichte tewerkstelling, sluit het net zich rond deze geveerde bevolkingsgroep. Waar men in het begin niet doorhad wat het ultieme doel was, en waardoor zelfs sommige Joden constructief meewerkten met de bezetter..., worden de zaken eind 1942-begin 1943 wel duidelijk. Alleen al vanuit Mechelen werden 24 transporten van telkens meer dan duizend meestal Joodse "gevangen" georganiseerd. Hoewel er tijdens elk van die transporten wel enkele gevangen wisten te ontsnappen, was het XX° Transport vooreerst het eerste dat reeds kort na het vertrek uit Mechelen in Boortmeerbeek tot stilstand kon worden gebracht, het

was ook het transport waar op andere plaatsen ook nog eens talrijke ontsnappingspogingen met succes werden bekroond.

Uniek

Op 19 april 1943 vertrekt vanuit de Dossinkazerne in Mechelen het XXste Transport met 1.631 Joodse mannen, vrouwen en kinderen richting Auschwitz. Gewapend met één revolver, een stormlamp en rood zijdepapier slagen drie jonge mannen erin de trein te doen stoppen tussen Boortmeerbeek en Haacht en zeventien gevangenen te bevrijden. Deze reddingsoperatie van George Livschitz, Robert Maistriau en Jean Franklemon is uniek in de geschiedenis van de Holocaust. Nog voor de trein de Belgische grens bereikt, kunnen meer dan tweehonderd gevangenen ontsnappen. Een aantal van hen wordt neergeschoten, anderen worden opnieuw door de nazi's opgepakt, maar de meesten ontkomen aan het lot dat hun in Auschwitz te wachten staat.

Het boek beschrijft de ontsnappingen uit het XXste Transport, hoe het transport werd samengesteld en wat de overgrote meerderheid van de gedeporteerden zou overkomen. De talloze getuigenissen confronteren de lezer met de raciale vernietigingsdrang van de nazi's en vertellen hoe sommigen daar ternauwernood aan wisten te ontsnappen.

Verder beschrijft het boek steeds op basis van concreet documentatiemateriaal, o.m. afkomstig uit de omvangrijke archieven van de Dossinkazerne, welk gruwelijk lot die gevangen moesten ondergaan eens ze op hun

eindbestemming waren aangekomen. Naast de talrijke (omfloerst omschreven) gruweligheden van de nazi's, beschrijft dit boek ook de minstens even talrijke heldendaden van soms naïeve, jonge verzetsstrijders, de bijna bovenmenselijke wil om zelfs in de meest afschuwelijke omstandigheden toch te willen overleven, de grote solidariteit van de gewone burger met zijn opgejaagde Joodse medeburgers. Talrijke families hebben in alle discretie, maar daarom niet minder efficiënt en effectief onderdak en/of schuilplaatsen aangeboden aan Joodse vluchtelingen. Ten bewijze daarvan, "slechts" de helft van alle hier geregistreerde Joden konden door de Duitse bezetter worden aangehouden en weggevoerd.

Hedendaags

Alleen al daarom is dit boek een aanrader, zeker voor al wie de hedendaagse actualiteit wil begrijpen. Vervang in alle Duitse propaganda van de jaren dertig rond antisemitisme het woord "Jood" door Moslim of Islam en je komt bijna naadloos terecht in de hedendaagse programma's van sommige extreemrechtse en/of populistische partijen. •

Mark Van den Wijngaert, Marc Michiels, Het XXste transport naar Auschwitz - de ongelijke strijd op leven en dood, Davidsfonds, Antwerpen, 2019, 288 blz., 23,50 euro.